

JAARVERSLAG

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek/Waterland

2013

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek ● Waterland

Erik Schaap
Coördinator
Maart 2014

INHOUD

Voorwoord	2
Organisatie	4
Meldingen	6
Voorlichtings- en onderwijsprojecten	11
Overige projecten	12

Voorwoord

Gordon die een Chinese deelnemer aan *Holland's Got Talent* belachelijk maakt. Jack Spijkerman die Humberto Tan in diens talkshow toevoegt 'niet alleen donker, maar ook nog dom' te zijn. Een fragment uit de film *Amistad* waarin slaven werden afgeranseld, ter illustratie van de straf die volgens het satirische tv-programma *Volgende week Zwarte Pieten* te wachten stond als de verdwenen staf van Sinterklaas niet op tijd zou terugkomen. En natuurlijk de Pietendiscussie zelf (met wellicht als dieptepunt iemand die zich naar aanleiding van dat debat in een Tweet afvroeg 'waarom de Duitsers de Hollanders niet vergast' hadden).

Het waren onderwerpen die in november en december 2013 op allerlei manieren voorbijkwamen in de Nederlandse (en soms zelfs buitenlandse) media. En waarover veel mensen klachten indienden, wegens vermeende discriminatie. Met name dat laatste is opvallend. Natuurlijk ontvangen de Nederlandse anti-discriminatiebureaus (ADB's) van tijd tot tijd klachten over mogelijk discriminerende uitingen op televisie en in de sociale media. Maar de veel- en heftigheid van de klachten over de vier bovengenoemde zaken – en dan ook nog in zo'n kort tijdsbestek – vielen op.

Wellicht ligt het aan de discussie over Zwarte Piet, het afgelopen jaar feller en massaler dan ooit, maar de gevoeligheid voor 'racistische' humor lijkt toegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat er een enorme onderregistratie is van discriminatie, simpelweg omdat mensen er geen melding van maken. Indien de klachtenexplosie over Gordon c.s. maatgevend is, zou er sprake kunnen zijn van een bewustzijnskanteling. Wat eerst voor veel Nederlanders geen probleem was, blijkt nu toch een Nederlands probleem te zijn. Zowel de alledaagse als de institutionele discriminatie-uitingen kwamen in het volle zoeklicht. Zowel meer- als minderheden uitten zich, waarbij de gemoederen soms hoog opliepen, maar ook zorgden voor toenemende betrokkenheid. Het is nog te vroeg om te zeggen of die betrokkenheid beklijft, maar hoopgevend is het wel.

Dat het discriminatiedebat opveerde is ook terug te zien in de cijfers van het Bureau Discriminatiezaken (BD). Sinds 2002 ontving het BD niet zoveel klachten als in 2013. Daarnaast was er een stijging van het aantal informatieverzoeken. Het bureau bereikte via schoolbezoeken ruim drieduizend leerlingen, gaf training aan politie en buurtbemiddelaars, zette in Purmerend diverse LHBT-tolerantieprojecten op, deed onderzoek naar het horeca-deurbeleid en presenteerde een drukbezochte expositie over de afschaffing van de Nederlandse slavernij. Om maar een paar voorbeelden te noemen van het brede palet waarvan het BD zich bediende om het signaleren, voorkomen en bestrijden van discriminatie mogelijk te maken.

In hun 'Voortgangsbrief Discriminatie 2013' lieten de ministers Plasterk, Asscher en Opstelten eind december 2013 weten het van belang te achten 'om de bewustwording en aangifte- en meldingsbereidheid van burgers te vergroten'. Dat sluit aan bij de ADB-doelstellingen. Mede daarom zou het goed zijn als het kabinet in 2014 de eerder toegezegde landelijke campagne opzet die de meldingsbereidheid moet stimuleren. Het is een van de middelen die kunnen helpen bij het verkleinen van de kloof tussen het werkelijke en het gemelde aantal discriminatievoorvallen.

Een andere overheidsmaatregel die het BD toejuicht is het instellen van een werkgroep die zorgdraagt voor het opstellen van kwaliteitscriteria voor anti-discriminatievoorzieningen. Als gevolg van bezuinigingen besteden gemeenten de wettelijk vastgestelde discriminatiebestrijding in Nederland steeds vaker uit aan organisaties die hiertoe onvoldoende zijn toegerust. Een kwaliteitskeurmerk kan een goede stap zijn om dit aan banden te leggen. Andere positieve ontwikkelingen zijn het onderzoek van de Sociaal-Economische Raad naar discriminatie op de arbeidsmarkt (het SER-advies verschijnt waarschijnlijk in het voorjaar van 2014) en een ministeriële verkenning naar de

bestuursrechtelijke mogelijkheden tegen horecadiscriminatie (die eveneens begin 2014 beschikbaar komt en waaraan het BD medewerking verleende).

De combinatie van landelijke en lokale maatregelen en organisaties kan helpen bij het aanpakken van discriminatie. Het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland probeert sinds het midden van de jaren negentig discriminatievoorkoming- en bestrijding hoog op de agenda te krijgen en te houden. Gezien de toon van het maatschappelijk debat en het vrijwel continu toenemende aantal discriminatiemeldingen in Nederland blijft dat onverminderd noodzakelijk. In dit jaarverslag kunt u lezen wat het BD daartoe het afgelopen jaar ondernam. Voor de activiteiten in de komende periode verwijzen we u graag naar ons werkplan 2014.

Organisatie

Medewerkers

In december 2013 telde het Bureau Discriminatiezaken zes betaalde parttime medewerkers, evenveel als eind 2012. Om de expertise van het bureau op peil te houden, volgden de medewerkers vorig jaar meerdere vakgerichte symposia, trainingen en cursussen. Zo werden er onder meer bijeenkomsten bezocht op het gebied van etnisch profileren, discriminatiewetgeving, islamofobie, LHBT-beleid, mensenrechten en docententrainingen.

Naast de betaalde medewerkers waren er één dagdeel per week twee onbetaalde krachten bij het BD actief. Verder assisteerden er in zowel de Zaanstreek als Purmerend af en toe vrijwilligers op onregelmatige basis. Van september t/m december 2013 liep er twee dagen per week één HBO-stagiaire mee. Een andere leerlinge hielp het BD als vrijwilliger, een situatie die doorloopt tot de zomervakantie van 2014.

Het eveneens onbezoldigde BD-bestuur telde zes leden. Ellen Vermeulen nam in april de plaats in van de afgetreden secretaris Dick Koelewijn. Martin Brand werd in mei de nieuwe penningmeester. Hij nam die taak over van Ron Leen. Dick en Ron waren sinds 1995 BD-bestuurslid, maar konden vanwege verhuizingen hun werkzaamheden niet voortzetten. De andere bestuursfuncties bleven ongewijzigd.

Financiën

Het Bureau Discriminatiezaken heeft sinds 1996 een samenwerkingsverband met de gemeenten Zaanstad, Wormerland en Oostzaan. In 2002 kwam daar Purmerend bij. De formalisering van de Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen (WGA) maakte dat ook de vijf andere Waterlandse gemeenten zich aansloten bij het BD. Daardoor kon het BD overgaan op de behandeling, registratie en monitoring van klachten in de gehele politieregio Zaanstreek-Waterland.

Naast de reguliere subsidies en donateursbijdragen verwierf het BD via private fondsen enkele projectsubsidies. Die waren onder meer bestemd voor een (samen met drie andere Zaanse organisaties opgezette) thema-avond over de Kristallnacht en voor een onderwijsproject.

Een verantwoording van de inkomsten en uitgaven is te vinden in het financieel overzicht over 2013.

Landelijke ontwikkelingen

Na de vorming van het kabinet-Rutte werden de Nederlandse ADB's ondergebracht bij een nieuw ministerie, Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Onder meer het Bureau Discriminatiezaken heeft namens haar brancheorganisatie Samenwerkende Antidiscriminatievoorzieningen Nederland (SAN) met het ministerie overlegd over de toekomstmogelijkheden en -verwachtingen. In april kwam onverwacht het bericht dat als gevolg van departementale miscommunicatie de Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen, en daarmee de ADB's, ondergebracht werd bij het ministerie van BZK. Het betekende helaas dat de ADB-sector nieuwe afspraken met een nieuw ministerie en nieuwe contactambtenaren moesten maken, hetgeen leidde tot vertraging in de besluitvorming. Ook deze taak heeft het BD met enkele SAN-partners op zich genomen.

De SAN opereert als belangenorganisatie voor de aangesloten ADB's. De leidinggevenden van die bureaus komen vier keer per jaar bijeen om afspraken te maken over kwaliteits- en efficiencyverbetering. Dit heeft het afgelopen jaar onder meer geleid tot een eenduidiger werkwijze en een betere uitwisseling van gegevens en ervaringen.

Het Openbaar Ministerie (OM) maakte in 2013 een begin met het aanpassen van de Aanwijzing Discriminatie. Daarin staan bindende afspraken over de omgang van de politie en het OM met de strafrechtelijke aanpak van discriminatie. De nieuwe Aanwijzing wordt waarschijnlijk begin 2014 van kracht en zal onder meer leiden tot een prominenter rol voor de ADB's.

Het BD stapte in 2013 over van het Meldpunt Discriminatie Internet naar het Meldpunt Internetdiscriminatie (MiND). De klachten over internetdiscriminatie die het BD ontving werden doorgeleid naar deze nieuwe organisatie. MiND ging op 1 januari 2013 van start op initiatief van twee ministeries en heeft als doelstelling om strafbare discriminerende uitingen op internet aan te pakken, voor zover die vallen onder het strafrecht. Andere vormen van digitaal onrecht (zoals de onder de Wet gelijke behandeling vallende leeftijdsdiscriminatie) behandelt het BD nog steeds zelf.

Provinciale/regionale ontwikkelingen

Noord-Holland telt vijf ADB's, die gezamenlijk de hele provincie bestrijken. De regio's waarin zij werken corresponderen met de politieregio's die golden tot 1 januari 2013. De vorming van de Nationale Politie had onder meer een nieuwe gebiedsafbakening en schaalvergroting tot gevolg. Dat leidde tot de nodige personeelsverschuivingen en een grotere afstand tussen ADB's en korps, hetgeen voor beide partijen wennen is. Het BD en de politie blijven er overigens naar streven om de korte lijnen te handhaven die bestonden vóór 2013. Afgesproken is dat de uitwisseling van discriminatiemeldingen bij de politie wordt verbeterd, opdat het BD en het Openbaar Ministerie een actueler zicht krijgen op de binnengekomen aangiftes en mutaties.

Vier van de vijf Noord-Hollandse ADB's kwamen regelmatig (gemiddeld eens per twee maanden) bijeen om de gang van zaken in de provincie te bespreken en gezamenlijke projecten op te zetten. Ze brachten in 2013 één keer een nieuwsbrief uit en deden onderzoek naar leeftijdsdiscriminatie bij werving en selectie en naar de gemeentelijke regels bij gehandicaptenparkeren. Ook produceerden ze folders waarin respectievelijk aandacht wordt gevraagd voor zwangerschapsdiscriminatie en Polen in hun eigen taal worden geattendeerd op de mogelijkheid om discriminatie te melden. Het BD heeft de eerste folder verspreid bij enkele honderden beroepskrachten in de regio (zoals artsen en verloskundigen). De Poolse folder vond zijn weg via winkels en pensions.

Netwerk

Het Bureau Discriminatiezaken onderhoudt contacten met een groot aantal organisaties. Onverminderd belangrijk blijft de samenwerking met de collega-bureaus, de Zaan-Waterlandse gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie. Vertegenwoordigers van de drie laatstgenoemde partners en het BD kwamen in 2013 twee keer bijeen tijdens het Regionaal Discriminatieoverleg (RDO). Daar werden onder meer discriminatie-incidenten besproken en de mogelijkheden van een strafrechtelijke vervolging afgestemd. Verder verstrekten de partners elkaar zaaksoverzichten van geregistreerde (mogelijk strafrechtelijke) discriminatievoorvallen. Mede dankzij het RDO bleven de lijnen tussen de betrokken organisaties relatief kort en overzichtelijk.

Het BD had ook contact met tientallen andere lokale, regionale en landelijke organisaties. Die varieerden van scholen en gemeenten, Bureau Halt, buurt- en zelforganisaties, het welzijns- en straathoekwerk tot de Anne Frank Stichting, CIDI, Movisie, het College voor de Rechten van de Mens, het Koninklijk Instituut voor de Tropen en het Meldpunt Internetdiscriminatie. Het ging hierbij zowel om het behandelen van discriminatieklachten als om het uitvoeren van al dan niet gezamenlijke projecten en het uitwisselen van informatie. Het BD heeft samen met vijf andere ADB's zitting in een intervisiegroep op het gebied van klachtenbehandeling.

Meldingen

Het Bureau Discriminatiezaken neemt klachten en meldingen in behandeling over gronden die worden genoemd in onder meer de Grondwet, het Wetboek van Strafrecht en de Algemene Wet Gelijke Behandeling. Volgens deze wetgeving mogen mensen in Nederland in gelijke gevallen niet ongelijk worden behandeld op grond van levensovertuiging, herkomst, ras, geslacht, seksuele voorkeur, handicap, etc.

Niet alle bij het BD ingediende klachten en meldingen verwijzen naar daadwerkelijke (strafrechtelijke) discriminatievoorvallen. Alleen na nader onderzoek door een bevoegde instelling, zoals de rechtbank of het College voor de Rechten van de Mens, is immers vast te stellen of er sprake is van een strafbaar feit. In de hierna genoemde cijfers is niet opgenomen of de klachten/meldingen wel of niet gegrond zijn. Uitgangspunt bij de rapportage zijn de door cliënten ervaren gedragingen of uitingen.

‘Teringhomo’

Een hulpverlener werd op zijn werk uitgescholden voor ‘teringhomo’. Het was niet de eerste keer dat de dader, een cliënt van de melder, op zo’n manier over de schreef ging. De melder wilde dat de dader zich verontschuldigde en in het vervolg zijn seksuele gerichtheid respecteerte. Het BD adviseerde de hulpverlener hoe hij, met behulp van een leidinggevende, het probleem kon aanpakken. Als resultaat daarvan vond er in het bijzijn van een collega een gesprek plaats tussen de betrokkenen. Dat verliep goed. De dader gaf toe in de fout te zijn gegaan en beloofde beterschap. Bovendien werd de werkgever, dankzij de verstrekte informatie, zich er van bewust dat hij een veilige werkomgeving diende te bieden, ook in deze situatie.

Tabel 1: Overzicht klachten/meldingen 2010 - 2013

Zaanstreek	2010	2011	2012	2013
Totaal klachten/incidenten	77	76	73	80
Waterland	2010	2011	2012	2013
Totaal klachten/incidenten	49	41	47	50
Totaal Zaanstreek-Waterland	126	117	120	130

Toelichting bij de cijfers

Het aantal door het Bureau Discriminatiezaken in 2013 ontvangen klachten vertoont voor het tweede achtereenvolgende jaar een stijging. Hoewel de toename niet spectaculair is, valt wel op dat het klachtenaantal sinds 2002 niet zo hoog was als in het afgelopen jaar.

De cijfers in dit verslag betreffen uiteraard niet het aantal daadwerkelijke discriminatievoorvallen in de Zaanstreek en Waterland. Net als voor bijvoorbeeld de politie geldt voor het BD dat alleen het topje van de ijsberg zichtbaar is in het meldingenaantal. Veel mensen willen, om allerlei redenen, geen klacht indienen over aangedaan of gesignaleerd onrecht. Voor de ADB's, maar ook voor onder meer de politie en overheden is een taak weggelegd om de meldingsbereidheid te bevorderen.

Het BD heeft niet het ‘alleenrecht’ op de afhandeling van discriminatievoorvallen. De politie Zaanstreek-Waterland registreert bijvoorbeeld eveneens klachten over ongelijke behandeling. Op het moment van publicatie was er nog geen compleet jaarbeeld van de politiecijfers beschikbaar. Conclusies daarover zijn dus vooralsnog nog niet mogelijk.

Bij het College voor de Rechten van de Mens werden in 2013 zes verzoeken om een oordeel ingediend die betrekking hadden op het BD-werkgebied (waarvan één door het BD zelf). De CRM- en politievermeldingen zijn niet opgenomen in de BD-cijfers. Ook

discriminatiegegevens van andere instellingen zijn niet vastgelegd in dit jaarverslag, tenzij ze specifiek zijn gemeld bij het Bureau Discriminatiezaken. Zo hebben bewoners uit andere regio's bij hun 'eigen' anti-discriminatiebureau of bij het Meldpunt Discriminatie Internet/Meldpunt Internetdiscriminatie klachten ingediend over voorvallen die zich afspeelden in de Zaanstreek of Waterland. Omdat het BD hiervan geen totaalbeeld heeft, worden deze cijfers buiten beschouwing gelaten.

In de tabellen op de volgende bladzijden zijn de klachten en incidenten die het BD registreerde uitgesplitst naar het maatschappelijk terrein en de discriminatiegrond.

Tabel 2: Uitgesplitst naar discriminatieterrein 2013

Terrein	2013 (aantal)
Arbeidsmarkt	30
Buurt/wijk	23
Collectieve voorzieningen	9
Commerciële dienstverlening	5
Horeca/amusement	6
Huisvesting	3
Media/reclame	8
Onderwijs	10
Openbare ruimte	7
Politie/Vreemdelingendienst/OM	5
Privésfeer	2
Publieke/politieke opinie	12
Sport/Recreatie	1
Overig/n.v.t.	9
Onbekend	0
Totaal Zaanstreek-Waterland	130

‘Geen vrouw op de bus’

BD-onderzoek wijst uit dat personeelsadvertenties regelmatig niet voldoen aan de wettelijke eisen. Zo wordt vaak ‘vergeten’ dat zowel mannen als vrouwen welkom zijn om te solliciteren en gebeurt het ook nog wel eens dat er onterechte leeftijdseisen worden gesteld.

Daarmee had ook de sollicitante te maken die een baan ambieerde als chauffeur bij een distributiecentrum. Maar toen ze zich meldde bij het bemiddelende uitzendbureau kreeg ze te horen dat er geen vrouwelijke chauffeur werd gezocht. Het BD nam contact op met het uitzendbureau. Het kostte wat overtuigingskracht, maar toen bood de verantwoordelijk medewerkster verontschuldigingen aan. De kandidaat-chauffeuse mocht bovendien alsnog meedoen met de selectieprocedure.

Tabel 3: Uitgesplitst naar discriminatiegronden 2013

Grond	2013 (aantal)
Antisemitisme	0
Burgerlijke staat	0
Godsdienst/levensbeschouwing	3
Handicap/chronische ziekte	8
Leeftijd	13
Levensovertuiging	1
Nationaliteit	13
Niet-wettelijke gronden	12
Politieke gezindheid	0
Ras/herkomst/kleur	69
Sekse	9
Seksuele gerichtheid	5
Onbekend	0
Totaal Zaanstreek-Waterland	133*

*In drie van de 130 klachtendossiers is sprake van meerdere discriminatiegronden, vandaar het totaal van 133 gronden.

Toelichting bij de cijfers

Ten opzichte van 2012 valt in bovenstaande tabel onder meer op dat er een stijging was van het aantal meldingen in de categorie 'publieke/politieke opinie' (van 3 naar 12). Dat sluit aan bij de bevindingen in het voorwoord over het toegenomen maatschappelijk debat. Het BD ontving meerdere klachten over het fenomeen 'Zwarte Piet' en over discriminerende uitingen via sociale media. In de categorie 'grond' was er geen eenduidige tendens zichtbaar ten opzichte van vorig jaar. Opvallend is wel dat waar er landelijk al enkele jaren veel aandacht is voor homodiscriminatie en antisemitisme deze twee categorieën in Zaanstad door de jaren heen weinig klachten opleveren. Het lijkt er op dat hier sprake is van een combinatie van grote-stadsproblematiek en een goede belangenvertegenwoordiging. Als vanouds scoorde vorig jaar de categorie 'ras/herkomst/kleur' het hoogst. Veelal ging het hier om problemen tussen allochtonen en autochtonen op de arbeidsmarkt of in de eigen wijk.

De in het vorig jaarverslag geuite zorgen om de activiteiten van de nazistische Nederlandse Volksunie in Purmerend (zie onder 'Extreemrechts') zijn alleen maar groter geworden. Ook zijn er signalen dat sommige jongeren in Monnickendam aan het ontsporen zijn. Een aantal van hen maakte zich onder meer schuldig aan het bedreigen van politieagenten en burgers, waarbij ze niet schuwden om zich te bedienen van extreemrechtse symbolen.

Geen hulp in pashokje

Een man bezocht met zijn verstandelijk gehandicapte dochter een winkel. Toen hij haar wilde helpen bij het passen van kleding verbood het winkelpersoneel dat. Hij werd niet toegelaten tot de dameskleedhokjes. Een door de vader ingediende klacht over de gang van zaken werd door de onderneming niet in behandeling genomen. Daarop schakelde hij het BD in. Dat vroeg de winkel om de regels in voorkomende gevallen aan te passen. Het bedrijf bood haar excuses aan voor de gang van zaken en besloot het personeel te instrueren voortaan anders te handelen. Zowel de vader als de onderneming was achteraf blij dat het tot een oplossing was gekomen.

Extreemrechts

De extreemrechtse activiteiten in de Zaanstreek bleven in 2013 beperkt tot het plakken van neonazistische stickers en het selectief verspreiden van wat lectuur. De herkomst van het materiaal was te herleiden naar Purmerend. In die gemeente zorgde een groeiende groep neonazi's voor veel overlast. De vrienden Mike Brand en Robert-Jan Koelewaard verspreidden op grote schaal in – en soms in de nabijheid van – Purmerend stickers en posters met reclame voor het nazistische wereldbeeld van de Nederlandse Volksunie (NVU) en andere radicaal-rechtse organisaties. Ze kregen daarbij hulp – in woord en soms ook in daad – van meerdere personen uit de rechtse scene. Hoewel Brand vorig jaar (niet voor het eerst) door de rechter werd veroordeeld, belette hem dat op geen enkele manier zijn werkzaamheden voort te zetten. In 2013 besloot de NVU om in Purmerend deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2014. De beoogde lijsttrekker daar is Robert-Jan Koelewaard.

Het BD deed in 2013 tweemaal aangifte tegen Brand en eenmaal tegen Koelewaard. In alle gevallen gebeurde dit naar aanleiding van het maken van nationaalsocialistische propaganda op internet. De aangiften zijn nog in behandeling bij de politie en het Openbaar Ministerie. Zorgelijk is verder dat het aantal rechtsextremisten in Purmerend als gevolg van de NVU-activiteiten vorig jaar toenam.

Het BD heeft het Meldpunt Internetdiscriminatie een paar maal geattendeerd op internetgedragingen die de grenzen van de wet overschrijden.

De gemeente Zaanstad heeft, nadat het BD hierover aan de bel trok, vorig jaar haar graffitibeleid herzien. Op enig moment was besloten om geen discriminerende graffiti meer te verwijderen van locaties die geen gemeentelijk eigendom zijn. Voorheen werd dit wel gedaan. De gemeenteraad van Zaanstad was gelukkig van mening dat de oude afspraak in ere hersteld moest worden. Aldus geschiedde.

Voorlichtings- en onderwijsprojecten

In 2013 ontving het Bureau Discriminatiezaken 83 informatieverzoeken, vijftien meer dan in 2012. De verzoeken hadden een grote variëteit: media vroegen informatie over een breed scala aan onderwerpen. Leerlingen en studenten zochten voeding voor hun werkstuk of spreekbeurt. Het BD verzorgde op verzoek workshops en trainingen. En er waren de nodige voorlichtingsprojecten.

Gastlessen in het onderwijs die het BD zelf aanbood zijn niet opgenomen in het cijferoverzicht hieronder. Meer dan drieduizend leerlingen uit het middelbaar, beroeps- en basisonderwijs kregen één of meer lessen over discriminatie.

Enkele voorbeelden van trainingen en voorlichtingsprojecten tijdens het afgelopen jaar:

- Tijdens de jaarlijkse multicultiweek van het Purmerendse Clusiuscollege gaf het BD alle zeven tweede klassen les over tolerantie, discriminatie en inburgering. De presentaties die leerlingen naar aanleiding van deze week gaven zijn mede beoordeeld door het BD.
- Drie klassen van de Zaanse praktijkschool De Brug deden mee aan BD-gastlessen waarin thema's als buitensluiten, groepsdruk en seksuele intimidatie aan bod kwamen.
- Vijftien medewerkers van de Zaanse buurtbemiddeling kregen van het BD voorlichting over de aanpak van discriminatie in de wijk.
- Het BD verzorgde bij het Regiocollege en het Da Vinci College (Purmerend) vijf optredens door theatergroep AanZ. Tweehonderd leerlingen maakten de zeer gewaardeerde voorstellingen over homofobie mee.
- De basisscholen De Rank (Assendelft) en De Kroosduiker (Westzaan) maakten via het BD kennis met de Vooroordelenkoffer.
- Ruim 260 leerlingen van het Jan van Egmond Lyceum in Purmerend kregen voorlichting over discriminatie, waarbij in het bijzonder aandacht is besteed aan de uitsluiting van homoseksuelen.

Tabel 4: Overzicht informatieverzoeken 2010-2013

Zaanstreek	2010	2011	2012	2013
Totaal informatieverzoeken	60	68	44	54
Waterland	2010	2011	2012	2013
Totaal informatieverzoeken	30	44	24	29
Totaal Zaanstreek-Waterland	90	112	68	83

Naast bovenstaande 83 informatieverzoeken nam het Bureau Discriminatiezaken dus regelmatig zelf het initiatief om voorlichting te verzorgen. Veel organisaties, met name in de onderwijswereld, maakten gebruik van dit aanbod. De behoefte aan informatie over vooroordelen, discriminatie en intolerantie is in de loop der jaren flink toegenomen. Het beperkte aantal fte's noodzaakte het bureau overigens soms tot het maken van keuzes. Om toch aan kennisoverdracht te doen, organiseerde het BD in toenemende mate docententrainingen en samenwerking met andere organisaties. Dat gaf scholen de mogelijkheid om in ieder geval de basisbeginselen te hanteren, nodig voor het (h)erkennen van met name etnische spanningen in en om de school.

Overige projecten

Informatievoorziening

Het BD bracht in 2013 twee reguliere nieuwsbrieven uit. Met de andere Noord-Hollandse ADB's werd één (thema-)nieuwsbrief gemaakt, vooral gericht op de gemeenteraden en colleges van B&W. Om als organisatie zichtbaar te zijn en te blijven onderhield het BD regelmatig contact met media. Verder werden de eigen website en Facebookpagina aantrekkelijk gehouden dankzij regelmatige updates. Aan het BD-archief zijn veel boeken, rapporten en relevante artikelen toegevoegd. Het documentatiemateriaal is voor iedereen beschikbaar.

Purmerend koplopergemeente

Purmerend heeft op uitnodiging van het ministerie van OC&W, dat hiervoor aan de dertig grootste Nederlandse gemeenten elk €60.000,- beschikbaar stelde, voor de jaren 2012-2014 een actieplan opgesteld ter bevordering van de emancipatie van lesbiënnes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT). Op verzoek van Purmerend heeft het Bureau Discriminatiezaken vervolgens een plan van aanpak gemaakt. In 2013 organiseerde het BD in samenwerking met onder meer het COC, theatergroep AanZ, verzorgingstehuizen, het filmhuis en de politie een uitgebreid programma om LHBT bespreekbaar te maken, discriminatie tegen te gaan en welzijn en weerbaarheid van de doelgroep te bevorderen. Een selectie uit de activiteiten:

- Het BD en het COC verzorgden bij en voor de politie een vier uur durende sensitiviteitstraining. De politie Zaanstreek-Waterland heeft gevraagd om in 2014 een tweede training te organiseren.
- Het BD organiseerde op het Regiocollege en het Da Vinci College vijf interactieve optredens over homoseksualiteit door theatergroep AanZ.
- In het kader van bovenstaand project vertoonde het filmhuis de speelfilm *Behind the candelabra*, over de homoseksuele pianist Liberace.
- Het BD verzorgde een reeks 'roze' activiteiten in verzorgingstehuis De Rusthoeve, bedoeld om homoseksualiteit op een lichtvoetige manier bespreekbaar te maken. De Rusthoeve ontving in 2013 de 'Roze loper', een COC-prijs voor zorginstellingen die aandacht besteden aan homoseksualiteit.
- Het COC en het BD gaven in een groot aantal middelbare-schoolklassen LHBT-les.

Kristallnachtherdenking

Op 9 november 2013 was het 75 jaar geleden dat in Duitsland de Kristallnacht plaatsvond. In samenwerking met Monumenten Spreken, het Zaanstedelijk 4/5-meicomit e en het Gemeentearchief Zaanstad organiseerde het Bureau Discriminatiezaken die avond een themabijeenkomst in het Zaanse filmtheater De Fabriek. Er werden vijf documentaires (waaronder twee die deze avond in premi ere gingen) vertoond over de effecten van de jodenvervolging op de Zaanstreek tussen 1940 en 1945. Het BD presenteerde een mini-expositie over de Kristallnacht. En er waren enkele vraaggesprekken met betrokkenen. Tijdens de twee vertoningen was De Fabriek meer dan uitverkocht, reden voor het filmtheater om in februari 2014 in herhaling te gaan.

21 maart: Purmerend tegen discriminatie

Ter gelegenheid van de internationale dag tegen racisme organiseerde het BD samen met het 21-maartoverleg (een samenwerkingsverband van vrijwilligers en beroepskrachten) meerdere activiteiten. Het BD ontwikkelde het project 'Jij hoort er bij!', waarin groepjes leerlingen in gesprek gaan met gastsprekers. De gesprekken gingen onder meer over het 'erbij horen' van mensen met een andere religie, afkomst, seksuele gerichtheid of handicap. Ruim vijftig leerlingen, acht gastsprekers en zeven begeleiders deden mee met dit succesvolle project op scholengemeenschap Nelson Mandela. Wethouder Berent Daan verrichtte de aftrap. In 2014 wordt dit initiatief herhaald op scholengemeenschap W.J. Bladergroen.

De zeven eerste klassen van het Da Vinci College kregen in het kader van 21 maart van het BD les over de geschiedenis van de apartheid en over cultuur en identiteit. Ook was er een workshop onder leiding van de Purmerendse rapper Gia. Het project resulteerde in werkstukken en een uitvoering. Op 21 maart vond ten overstaan van ouders en andere belangstellenden de presentatie plaats.

De leerlingen van basisschool Trifolium deden mee met een project over vooroordelen en zongen op 21 maart voor de bewoners van verzorgingstehuis De Rusthoeve het lied *Zwart-wit*. Daar vonden verder 'zeepkistspeeches' over discriminatie plaats. Ter gelegenheid van deze Internationale dag tegen racisme hield het BD bij de Baha'i-gemeenschap ook nog een toespraak over het thema 'jeugd'.

Onderzoeken

Vier Noord-Hollandse ADB's onderzochten vorig jaar het (versnipperde) gemeentelijk beleid ten aanzien van gehandicaptenparkeren. De onderzoeksuitkomsten en een aantal aanbevelingen zijn ter kennis gebracht van de betreffende gemeenten.

Het BD heeft een aanvang gemaakt met een horeca-onderzoek in Zaandam en Purmerend. Het is de tweede keer dat zo'n onderzoek plaatsvindt. Aanleiding is het toenemende aantal klachten – na een periode van relatieve rust – over het deurbeleid bij enkele uitgaansgelegenheden die bezoekers zouden selecteren op afkomst en/of huidskleur. Het onderzoek bestaat uit enquêtes onder en gesprekken met onder andere uitgaanspubliek, politie en portiers, alsmede uit dossierstudie. De onderzoeksresultaten worden bekendgemaakt in de eerste helft van 2014.

Het Bureau Discriminatiezaken was een van de twee Nederlandse ADB's die – op verzoek – een bijdrage leverden aan de CERD-rapportage over rassendiscriminatie in Nederland. Het Committee on the Elimination of Racial Discrimination is een onder de VN-Mensenrechtenorganisatie vallend onderzoeksinstituut. Het CERD-rapport over Nederland verschijnt naar verwachting begin 2014.

Lesmaterialen

Het BD heeft in 2013 nieuw lesmateriaal en een begeleidend programma ontwikkeld over beeldvorming. Dit wordt ingezet binnen het onderwijs.

Op verzoek van het BD gaan Hans Luiten (Geschiedenis Akademie) en Claudia van Tellegen (documentairemaakster) een lespakket samenstellen rond het thema 'beeldvorming in de Tweede Wereldoorlog'. Het materiaal, bedoeld voor de hoogste klassen in het middelbaar onderwijs, komt beschikbaar in de eerste helft van 2014.

Verkiezingen

Op 19 maart 2014 vinden er in Nederland gemeenteraadsverkiezingen plaats. Het Bureau Discriminatiezaken heeft de politieke partijen in haar werkgebied gevraagd om in het verkiezingsprogramma aandacht te besteden aan het belang van discriminatiebestrijding. Daartoe zijn enkele suggesties gedaan. Een aantal partijen heeft die overgenomen.

Exposities

Omdat het in 2013 150 jaar geleden was dat Nederland de slavernij afschafte, stelde het BD een expositie samen over dit onderbelichte onderdeel van de geschiedenis. De tentoonstelling maakte een tournee langs zestien Zaanse en Purmerendse locaties. Er kwamen zoveel enthousiaste reacties op dat de tentoonstelling ook aan enkele organisaties in Kennemerland is uitgeleend. Op de twintig panelen die het bureau produceerde kwam niet alleen de nationale slavernijhistorie aan bod, maar werden ook lokale aspecten belicht. Het Koninklijk Instituut voor de Tropen zorgde voor aanvullende informatie.

Op verzoek van De Bieb in Krommenie is daar enkele weken de eerder geëxposeerde BD-tentoonstelling over de Zaanse verzetsman Walraven van Hall te zien geweest.

Drie jaar, drie maanden, drie weken

De voorbereidingen voor een grootschalige expositie over de jodenvervolging in de Zaanstreek zijn inmiddels van start gegaan. In 2015 is het driekwart eeuw geleden dat Nederland werd bezet door de Duitsers. Hun regime leidde onder meer tot de Holocaust. In januari 1942 werd Zaandam, als eerste Nederlandse gemeente, 'Judenrein' gemaakt. Pas drie jaar, drie maanden en drie weken later, in mei 1945, konden de weinige overlevende vervolgingslachtoffers terugkeren naar de Zaanstreek. De door het BD geproduceerde tentoonstelling over deze tragedie komt in 2015 vier maanden lang gelijktijdig in de negen voormalige Zaangemeenten te hangen en laat in tekst en beeld zien wat de jaren 1940-1945 betekenden voor de joodse bewoners, de onderduikers en hun hulpverleners.

Materialen

In november 2013 presenteerden de Noord-Hollandse ADB's een themafolder over zwangerschapsdiscriminatie. Het BD heeft de informatiefolder toegestuurd aan enkele tientallen organisaties in de regio. De gezamenlijke ADB's presenteerden verder een themanieuwsbrief over leeftijdsdiscriminatie. Naar aanleiding van discriminatiemeldingen van in Nederland wonende Polen heeft het BD een door de Noord-Hollandse ADB's gemaakte voorlichtingsflyer verspreid via Zaanse-Waterlandse adressen waar vaak Polen komen. Het BD distribueerde verder via haar netwerk twee eigen nieuwsbrieven.

Monumenten Spreken

De BD-coördinator had zitting in het comité van aanbeveling van de stichting Monumenten Spreken. Via dit Zaanse project worden de Zaanse oorlogsmonumenten en de verhalen erachter vastgelegd op film. In 2015 moeten de 27 à 28 filmpjes gereed zijn. Ze worden ingezet in onder meer het onderwijs. Het BD heeft Monumenten Spreken verder in 2013 regelmatig achtergrondinformatie aangeleverd en adviezen gegeven, opdat de oorlogshistorie in het eindresultaat goed tot zijn recht komt.

De Kom en De Haan

In 2013 honoreerde de gemeente Zaanstad twee langgekoesterde BD-wensen, in beide gevallen een eerbetoon aan twee prominenten.

Op 1 juli 2013, op de kop af anderhalve eeuw nadat Nederland de slavernij afschafte, kreeg Zaandam een Anton de Kombrug. Het BD had al in 1998 – De Koms honderdste geboortedag – aan het college van B&W gevraagd om een vernoeming van de

Surinaamse auteur, mensenrechtenactivist en verzetsman. De onthulling van het naambord tussen de Martin Luther Kingweg en de verzetsheldenbuurt symboliseerde de rol die De Kom vervulde. De drukbezochte plechtigheid vond plaats in het bijzijn van en door De Koms kinderen Judith en Ad, wethouder Corrie Noom en Jetty Tauwenaar (namens de Zaanse-Surinaamse gemeenschap).

Ook druk was het bij de onthulling van een gedenksteen voor de in Zaandam opgegroeide joodse dichter en homoseksuel boegbeeld Jacob Israël de Haan (1881-1924). Een door de Haan geschreven en in marmer gebeiteld kwatrijn kreeg op 26 februari een plek tegenover de voormalige synagoge aan de Gedempte Gracht. Al in 1999 had het BD gevraagd om een blijvende herinnering aan Jacob Israël de Haan, maar de realisatie daarvan vroeg veel tijd als gevolg van de herinrichting van het stadscentrum.

Fakkeltocht

Op 24 december vond de jaarlijkse fakkeltocht tegen discriminatie plaats, de 27ste achtereenvolgende editie. Aan de tocht door Wormerveer en Krommenie deden afgelopen jaar slechts 170 mensen mee, het resultaat van een stormwaarschuwing daags tevoren. Voorafgaand speelde de Zaanse singer-songwriter Maarten Peters enkele toepasselijke liedjes van eigen hand. Traditiegetrouw begeleidde het Alkmaars Straatorkest de fakkeloftocht met toepasselijke muziek en teksten.